

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/27/2024
Identifikačné číslo spisu:	8216200600
Dátum vydania rozhodnutia:	17.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Zajacová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8216200600.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Eriky Zajacovej v spore žalobcu Č. M. M., narodeného XX. W. XXXX, L., N. XX, X. Č.. XX, U., zastúpeného advokátom JUDr. Tomášom Tauberom, Spišská Nová Ves, Stará cesta 6, proti žalovaným 1/ Ing. Y. N., narodenému XX. W. XXXX, Z., V. Q. XX, 2/ I. N., narodenej XX. I. XXXX, Z., Ľ. J. XXXX/XX, prechodne E., X. XXX/X, 3/ W. N., narodenému XX. W. XXXX, Z., K.T. XXX/XX, 4/ O. Z., narodenej XX. T. XXXX, H. XX, 5/ Mgr. O. N., narodenému XX. W. XXXX, Z., K. XXX/XX, o určenie nehnuteľností do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. 3C/46/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. januára 2023 sp. zn. 8Co/18/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaným 1/ až 5/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi nepriznáva.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Bardejov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) zo 17. januára 2022 sp. zn. 3C/46/2016 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca voči žalovaným 1/ až 5/ domáhal určenia, že nehnuteľnosti špecifikované v žalobnom návrhu patria do dedičstva po nebohom Y. Č., narodenom XX. F. XXXX, zomrelom XX. F. XXXX. Žalovaným 1/ až 5/ voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania nepriznal.

1.2. Súd prvej inštancie vzhľadom na charakter konania a určovací petit v prvom rade posudzoval naplnenie procesných podmienok pre tento typ konania vrátane splnenia podmienky naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení ako aj to, či sa vo veci koná so všetkými subjektmi, ktoré sa tohto typu konania musia zúčastniť (t. j., či v danom prípade nejde o nerozlučné alebo nútené spoločenstvo). V otázke naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení súd prvej inštancie v zhode s právnym názorom Krajského súdu v Prešove vyjadrenom v uznesení č. k. 8Co/32/2019-340 z 30. mája 2019 ako aj s poukazom na ustálenú súdnu prax uviedol, že ak žalobu o určenie vecí do dedičstva podala osoba, ktorá prichádza do úvahy ako dedič, táto osoba má naliehavý právny záujem na takto požadovanom určení. Na margo problematiky nerozlučného spoločenstva poukázal na rozsudok

Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 3Cdo/2374/2007 a rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/264/2007, 3Cdo/178/2006, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008, 8Cdo/28/2019 a 8Cdo/94/2018, resp. judikáty R 49/82 a R 65/2003).

1.3. Súd prvej inštancie výsluchom žalobcu zistil, že konania sa od počiatku až do vydania rozsudku nezúčastňovali všetci známi dedičia pôvodného pozemnoknižného vlastníka Y. Č., nar. r. XXXX, zomr. XX. F. XXXX, a to konkrétne brat žalobcu B., nar. r. XXXX a brat žalobcu O., nar. r. XXXX, t. j. všetci súdu známi žijúci právni nástupcovia po poručiťovi, skutočnosť ktorú potvrdil aj zástupca žalobcu na pojednávaní konanom 17. januára 2022. Skutočnosť, že žalobca nie je jediným dedičom po poručiťovi čiastočne preukazuje aj list o presídlení Hlavného splnomocnenca vlády SSSR a Hlavného zástupcu vlády ČSR pre opciu a presídlenie občanov ruskej, ukrajinskej a bieloruskej národnosti reg. č. 0535/2743 séria 4303 z 19. marca 1947, z ktorého vyplýva, že ku dňu presídlenia syna poručiťa Š. Č., nar. r. XXXX, boli s ním v tom čase presídlení aj žijúci synovia B., nar. r. XXXX a Š., nar. r. XXXX (t. j. žalobca). Súd prvej inštancie zdôraznil, že pri tomto type žalobného nároku týkajúceho sa dedičského práva vzniká medzi potenciálnymi dedičmi nerozlučné spoločenstvo účastníkov v zmysle § 77 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), pretože dedičské podiely k prejednávaniu majetku v tomto štádiu konania ešte nie sú určené a každý z potenciálnych dedičov má na dedičský podiel z tohto majetku právny nárok. Za uvedený procesný nedostatok (t. j. za neúčast' subjektov, ktorí tvoria opísané nerozlučné procesné spoločenstvo) zodpovedá ako dominus litis výlučne žalobca. S ohľadom na procesný stav veci k okamihu vydania rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že zo strany žalobcu, resp. jeho zástupcu nebol tento nedostatok odstránený ani na základe upozornenia súdu prezentovaného stranám na pojednávaní konanom 19. augusta 2021 a ani na základe opakovaného poučenia súdu o neúplnosti okruhu účastníkov tohto konania a o spôsobe jeho odstránenia na pojednávaní bezprostredne predchádzajúcom vydaniu rozsudku. Napriek dotazu súdu na zástupcu žalobcu, či má v tomto ohľade konkrétny procesný návrh, zástupca žalobcu len navrhol vo veci vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaných, no nenavrhol, aby ako ďalšie subjekty pristúpili do konania aj bratia žalobcu. Prezentovanie záujmu zástupcu žalobcu pred koncom pojednávania doplniť presný dátum narodenia oboch bratov žalobcu po tom, ako zástupca žalobcu na priamu otázku súdu potvrdil trvajúcu a opakujúcu sa vzájomnú komunikáciu medzi ním a žalobcom, nemožno považovať za kvalifikovaný návrh na pristúpenie nových subjektov do konania, ktorým by došlo k odstráneniu súdom zisteného procesného nedostatku vychádzajúceho zo skutočností odôvodňujúcich nerozlučné spoločenstvo potenciálnych dedičov majetku, ktorého určenia do dedičstva bolo žalobou uplatnené. Poučovacia povinnosť súdu navyše nezahŕňa povinnosť poučovania strán o hmotnom práve a o následkoch nesprávne (z hľadiska hmotného práva) určeného okruhu subjektov v konaní. Súd prvej inštancie tak po zistení, že žalobca neprodukoval žiaden návrh smerujúci k úprave okruhu subjektov zúčastnených na konaní, žalobu bez prihliadnutia na ostatné zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania zamietol. Vo veci aplikoval § 137 písm. c) CSP, § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, § 77 CSP a § 191 ods. 1 CSP.

1.4. Nad rámec uvedeného súd prvej inštancie dodal, že konanie nebolo možné skončiť vydaním rozsudku pre zmeškanie žalovaných v zmysle § 274 CSP (takýto návrh produkoval zástupca žalobcu na pojednávaní konanom 17. januára 2022), pretože tento kontumačný typ rozsudku je možné vydať len v konaní, predmetom ktorého je žaloba podľa § 137 písm. a) CSP o splnenie povinnosti. Súčasne tento rozsudok pre potenciálnych dedičov Y. Č. nevytvára prekážku veci rozhodnutej (res iudicata), pokiaľ by sa nového konania zúčastnili všetci potenciálni dedičia poručiťa (napr. R 15/2005). Za splnenia tohto predpokladu môže byť nové konanie o určenie nehnuteľností do dedičstva po poručiťovi Y. Č. právne prípustné.

1.5. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 257 a § 262 ods. 1 CSP. Žalovaným 1/ až 5/ nárok na náhradu trov konania nepriznal, pretože im nevznikli žiadne trovy konania (resp. trovy konania zo spisu nevyplyvajú).

2.1. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. januára 2023 sp. zn. 8Co/18/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.2. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a konania mu predchádzajúceho dospel k záveru, že vo veci sa v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny

právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. Stotožnil sa tiež s právnym záverom súdu prvej inštancie a na potvrdenie správnosti poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít v otázke nerozlučného procesného spoločenstva, konkrétne na uznesenie Ústavného súdu SR z 05. novembra 2019 sp. zn. III. ÚS 93/2019, rozsudok Najvyššieho súdu SR z 22. februára 2008 sp. zn. 5MCdo/15/2007, uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 16. mája 2019 sp. zn. 8Cdo/94/2018 (v tomto uznesení sa dovolací súd zaoberal aj rozhodnutím Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/2375/2012 z 09. januára 2013, o ktoré žalobca opieral svoj právny názor a argumentoval ním v odvolaní) a uznesenie Ústavného súdu SR z 09. júna 2011 č. k. II. ÚS 260/2011-13.

2.3. Odvolací súd dôvodil, že z obsahu spisu vyplýva, že po zmene zákonného sudcu súd prvej inštancie na pojednávaní dňa 19. augusta 2021 oznámil dôvody, pre ktoré žiadal o doplnenie dožiadania žiadosťou z 22. februára 2021, a tým bola potreba potvrdiť/vyvrátiť pochybnosti súdu o (ne)existencii nerozlučného procesného spoločenstva dedičov Y. Č. v zmysle § 77 CSP, z dôvodu neúplnosti odpovedí na otázky č. 6 a 7 dožiadania z 03. júla 2020. Súd ďalej na pojednávaní uviedol, že v prípade potvrdenia existencie nerozlučného spoločenstva viacerých dedičov je v zmysle konštantnej judikatúry a súdnej praxe neúplnosť okruhu účastníkov konania vadou žaloby, na ktorú súd prihliada ex officio a môže viesť k procesnému neúspechu (č. l. 573 zadná strana spisu). Na pojednávaní dňa 17. januára 2022 súd prvej inštancie opakovane poučil strany, že na prípadnú vadu zistenú ohľadom nerozlučného procesného spoločenstva všetkých dedičov poručiteľa v konaniach, ktorých predmetom je určenie vecí do dedičstva po poručiteľovi sa prihliada z úradnej povinnosti. Zároveň poučil strany, že takýto typ prípadnej vady možno odstrániť podaním kvalifikovaného návrhu procesnej strany na pristúpenie ďalšieho subjektu postupom podľa § 79 CSP (č. l. 618 spisu). Žalobca ani napriek poučeniu súdom o odstránení vady určenia okruhu dedičov po poručiteľovi v sporovom konaní o určenie vecí patriacich do dedičstva návrh na pristúpenie subjektov, ďalších potenciálnych dedičov, ani napriek ich existencii a vedomosti o nich nepodal, čoho procesným následkom muselo byť v zmysle citovaných ustanovení a ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít zamietnutie žaloby. Odvolací súd v tejto súvislosti uviedol, že vecná legitímácia vyjadruje postavenie účastníka konania v hmotnoprávnom vzťahu, ktoré v konečnom dôsledku vedie k úspechu alebo neúspechu v konaní. Účastník konania, ktorý je nositeľom práva má aktívnu vecnú legitímáciu. Vecná legitímácia sa na začiatku konania tvrdí. Žalobe nemôže byť vyhovie v prípade, ak ide o nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva alebo v prípade, že sa konania nezúčastnia všetci, ktorí tvoria nerozlučné procesné spoločenstvo, v danej veci všetci potenciálni dedičia. Vzhľadom na to, že dôvodom zamietnutia žaloby bol nedostatok vecnej legitímácie ako zákonnej procesnej podmienky konania, na ktorú súd prihliada z úradnej povinnosti, ďalšími uplatnenými odvolacími námietkami žalobcu týkajúcimi sa vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie sa odvolací súd nezaoberal. S prihliadnutím na uvedené odvolací súd postupom podľa § 387 CSP napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil.

2.4. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP a čl. 17 Základných princípov CSP, keďže neúspešný žalobca v odvolacom konaní nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania a žalovaným 1/ až 5/ žiadne trovy odvolacieho konania nevznikli.

3.1. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.2. Nesúhlas s rozhodnutím a odôvodnením odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie odôvodnil tým, že odvolací súd neakceptoval svoj právny názor vyslovený v jeho uznesení č. k. 8Co/32/2019-340 z 30. mája 2019. Protirečil si, ak na jednej strane uvádzal, že postačuje, aby čo i len jeden potenciálny dedič podal žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom a následne v druhom rozhodnutí uvádza, že je potrebné, aby všetci dedičia podali takúto žalobu. Dovolateľ tvrdil, že súdy nižších inštancií nesprávne aplikovali inštitút nerozlučného spoločenstva pre účely konania o určenie, že vec patrí do dedičstva, pretože v prípade, ak by súd určil, že vec patrí do dedičstva, tak neurčil vlastníctvo navrhovateľa/ov k veci, ale vlastníctvo, ktoré patrilo ku dňu smrti poručiteľa. Takéto určenie je dôležité pre to, aby bolo nariadené dodatočné dedičské. Považoval za nepripustné, aby v čase podávania návrhu na určenie, že vec patrí do dedičstva by mali byť navrhovatelia tými osobami, ktoré budú v nasledujúcom dedičskom konaní určené. Uvedeným prístupom sa vytvárajú neprekonateľné

prekážky k tomu, aby sa mohlo vykonať dodatočné dedičské konanie po nebohom vo vzťahu k majetku, ktorý by sa mohol určiť, že patrí do dedičstva, avšak sa nemôže z toho titulu, že žalobca nepozná všetkých dedičov po nebohom. Tým sa zasahuje do ústavou garantovaného práva dediť (čl. 20 ods. 1), keďže toto právo je obmedzené zisťovaním okruhu všetkých dedičov. Ak by navrhovatelia museli byť totožnými osobami ako sú dedičia po poručiteľovi, tak by dedičské konanie bolo nadbytočné, keďže by sa vydaním rozhodnutia stali podielovými spoluvlastníkmi. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/2375/201 (správne má byť 28Cdo/2375/2012, pozn.), ktoré je podľa jeho názoru v porovnaní s rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008, 8Cdo/28/2019, 8Cdo/94/2018 a uznesením Ústavného SR č. k. II. ÚS 260/2011-13 logickejšie a právne argumentačne lepšie podložené, a preto by takéto rozhodnutia už nemali tvoriť ustálenú súdnu prax a sú prekonané. Podľa dovolateľa súd prvej inštancie po vrátení veci na ďalšie konanie nerešpektoval právny názor vyslovený krajským súdom a vykonával úkony, ktoré ani nemal vykonávať, napr. žiadosť o vykonanie dôkazu podľa Dohovoru o vykonávaní dôkazov v cudzine v občianskych a obchodných veciach, podpísaného v Haagu dňa 18. marca 1970. Súd prvej inštancie nekonal nestranne a nezaujato, nakoľko napriek pasivite žalovaných a aktivite žalobcu toleroval pasivitu žalovaných a nevydal vo veci kontumačný rozsudok (rozsudok pre zmeškanie). Žalobca preukázal vykonanými dôkazmi to, že poručiteľ bol v čase svojej smrti vlastníkom nehnuteľností, že žalobca je oprávneným dedičom po poručiteľovi a že vlastníctvo žalovaných je spochybnené.

3.3. Dovolateľ ďalej argumentoval, že jednoznačne osvedčil danosť naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe, teda žalobou správne uplatnil nárok, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, nakoľko až následne po takomto určení môže prebehnúť dedičské konanie, v ktorom môže byť potvrdené jeho dedičstvo. Na tomto mieste poukázal na príslušnú judikatúru Najvyššieho súdu SR (sp. zn. 3Cdo/112/2004, 3Cdo/154/2010, 1Cdo/56/2003). V dovolaní popísal skutkový stav týkajúci sa nepravdivého vyhlásenia právneho predchodcu žalovaných o vydržaní vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam. Čo sa týka aktívnej legitimácie v konaniach o určení, že vec patrí do dedičstva, tak sa podľa dovolateľa nevyžaduje, aby na strane žalobcov boli všetci dedičia po poručiteľovi, postačuje čo i len jeden z nich, nakoľko žalobca nie je notár a nie je jeho povinnosťou poznať a označiť všetkých dedičov. Okruh dedičov zisťuje notár až po tom, čo sa rozsudkom určí, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi. Žalobca sa nestotožnil s názorom vyjadreným v uznesení Ústavného súdu SR z 05. novembra 2019 sp. zn. III. ÚS 93/2019, pretože v tomto konaní sa neurčuje vlastnícke právo žalobcov, ale vlastnícke právo ich právneho predchodcu (poručiteľa). Rovnako nie je vylúčené, že v prípadnom dedičskom konaní by niektorý z nich odmietol dedičstvo, resp. by sa vzdal nároku na dedičstvo, čím by sa zmenil okruh dedičov v dedičskom konaní, a preto v čase rozhodovania, či vec patrí alebo nepatrí do dedičstva nie je možné vedieť, či okruh potenciálnych dedičov bude aj okruh skutočných dedičov. Dovolateľ analogicky poukázal na ustanovenia § 211 ods. 1 CSP (správne má byť CMP, pozn. dovolacieho súdu), § 165 a § 174 ods. 1 CMP, z ktorých nevyplyva, že by návrh na dodatočné konanie o dedičstve museli podať dedičia spoločne a nerozdielne. Účastníkmi ipso facto nemusia byť budúci dedičia, teda nemôžu tvoriť nerozlučné spoločenstvo, dokiaľ nebude právoplatne rozhodnuté, že sú dedičmi a tými sa stávajú až po právoplatnom prejednaní dedičského konania. Nie je vylúčené, že dedičské konanie by mohlo začať z podnetu (návrhu) čo i len jedného z dedičov. V zmysle zásady *lex specialis derogat lex generali* je preto neprípustné, aby CSP vyžadoval, aby žalobcovia vo veci podania žaloby o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva tvorili nerozlučné spoločenstvo, nakoľko nie je možné ustáliť, či takíto žalobcovia budú aj právoplatní dedičia. Dovolateľ uzavrel, že žalovaní nemôžu byť vedení ako vlastníci sporných nehnuteľností, keďže ich právny predchodca nevydržal vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam a ani žalovaní nemohli stihnúť vydržať vlastnícke právo, keďže po svojom otcovi nemohli platne podediť pozemky, ktoré ich otec riadne nemohol vlastníť v zmysle zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* („Nikto nemôže prenechať viac práva ako má sám“). Zároveň žalovaní ani ich otec neboli dobromyseľní v nadobudnutí a v držbe týchto nehnuteľností.

3.4. S poukazom na uvedenú argumentáciu dovolateľ navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vrátil vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, alternatívne, aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že určí, že špecifikované nehnuteľnosti sú súčasťou dedičstva po nebohom Y.Č. Č.Č., narodenom XX. F. XXXX a zomrelom XX. F. XXXX, naposledy bytom H.L. a žalobcovi prizná právo na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4. Žalovaní 1/ až 5/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou), dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porov. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, sp. zn. 2Cdo/132/2013, sp. zn. 3Cdo/18/2013, sp. zn. 4Cdo/280/2013). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (sp. zn. 1Cdo/6/2014, sp. zn. 3Cdo/209/2015).

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie žalobcu podľa § 420 písm. f) CSP

9. V danom prípade žalobca vyvodil prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, z ktorého vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť

nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti (bod 3.1.).

13. Žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP de facto tým, že postupom konajúcich súdov došlo k odmietnutiu spravodlivosti v tom, že oba konajúce súdy nesprávne aplikovali inštitút nerozlučného spoločenstva pre účely konania o určenie, že vec patrí do dedičstva, pretože takéto určenie je dôležité pre to, aby bolo dodatočne nariadené dedičské konanie. Uviedol, že tí, ktorí podávajú žalobu, nemusia mať informácie o všetkých dedičoch poručiť. Poukázal na tú skutočnosť, že ak by navrhovatelia museli byť totožnými osobami ako sú dedičia po poručiťovi, tak by dedičské konanie bolo nadbytočné s tým, že v zmysle platnej judikatúry má naliehavý právny záujem na požadovanom určení a vykonanom dokazovaní bolo preukázané, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu, patria do dedičstva po nebohom, teda v čase jeho smrti boli jeho vlastníctvom. Preto vo vzťahu k aktívnej legitimácii žalobcov v konaniach o určenie, že vec patrí do dedičstva sa nevyžaduje, aby na strane žalobcov boli všetci dedičia, pretože stačí, aby bol žalobcom len jeden z nich, čo je postačujúce. Výslovil presvedčenie, že nesprávnym úradným postupom mu bolo znemožnené jeho ústavou garantované právo dedič. Zopakoval svoju argumentáciu z odvolacieho konania s tým, že sa nestotožnil so záverom súdov ohľadne nerozlučného spoločenstva, nakoľko na požadovanom určení má naliehavý právny záujem. Zároveň namietal, že súd prvej inštancie nekonal nestranne a nezaujato, nakoľko napriek pasivite žalovaných a aktivite žalobcu toleroval pasivitu žalovaných a nevydal vo veci kontumačný rozsudok (rozsudok pre zmeškanie).

14. Pokiaľ ide o argumentáciu dovolateľa ohľadne nesprávneho odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, táto je len v rovine polemiky. Argument dovolateľa, že súdy nesprávne aplikovali inštitút nerozlučného spoločenstva pre účely konania, že vec patrí do dedičstva tu neobstoí, nakoľko súd prvej inštancie a dovolací súd založili rozhodnutia na nedostatku vecnej legitimácie, ktorá vyjadruje postavenie účastníka hmotnoprávneho vzťahu, ktoré v konečnom dôsledku vedie k úspechu alebo neúspechu v konaní. Žalobe nemôže byť vyhovie, ak ide o nedostatok vecnej legitimácie vyplývajúcej z hmotného práva alebo v prípade, že sa konania nezúčastnia všetci, ktorí tvoria nerozlučné spoločenstvo, v danej veci všetci potencionalni dedičia.

15. Dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu a z dôvodov procesnej ekonómie odkazuje na body 25 až 35 rozsudku odvolacieho súdu s tým, že konania sa od počiatku až do vydania rozsudku nezúčastňovali všetci známi dedičia pôvodného pozemnoknižného vlastníka Y. Č., nar. r. XXXX, zomr. XX. F. XXXX, a to konkrétne brat žalobcu B., nar. r. XXXX a brat žalobcu O., nar. r. XXXX, t. j. všetci súdu známi žijúci právni nástupcovia po poručiťovi. Podaná žaloba je žalobou určovacou, kedy oba súdy dospeli k záveru, že žalobca má naliehavý právny záujem na požadovanom určení, a preto vec prejednali zaoberajúc sa samotnou vecnou legitimáciou na strane žalobcu. Obsah spisu nedáva podklad ani pre záver, že krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Krajský súd sa v bodoch 25 a nasl. odôvodnenia svojho rozhodnutia preukázateľným, zrozumiteľným a dostatočným spôsobom vysporiadal s dôvodmi, na základe ktorých dospel k záveru o

naplnení podmienok pre zamietnutie žaloby z dôvodu nedostatku vecnej legitímácie.

15.1. Neobstojí tiež námietka, že súd prvej inštancie nekonal neustranne a nezaújato, nakoľko napriek pasivite žalovaných a aktivite žalobcu toleroval pasivitu žalovaných a nevydal vo veci kontumačný rozsudok (rozsudok pre zmeškanie), pretože ako správne uviedol súd prvej inštancie, ktorý konštatoval, že kontumačný typ rozsudku je možné vydať len v konaní, predmetom ktorého je žaloba podľa § 137 písm. a) CSP o splnenie povinnosti.

15.2. Dovolateľ tiež namietal, že odvolací súd neakceptoval svoj právny názor vyslovený v jeho uznesení č. k. 8Co/32/2019-340 z 30. mája 2019, keď na jednej strane uvádzal, že postačuje, aby čo i len jeden potenciálny dedič podal žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohom a následne v druhom rozhodnutí uvádza, že je potrebné, aby všetci dedičia podali takúto žalobu. Aj túto námietku považuje dovolací súd za neopodstatnenú, nakoľko z uznesenia krajského súdu z 30. mája 2019 č. k. 8Co/32/2019-340 vyplýva, že krajský súd zrušil (prvý) rozsudok súdu prvej inštancie z 25. septembra 2018 č. k. 3C/46/2016-285 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu nepreskúmateľnosti, t. j., že súd prvej inštancie neuviedol dôvody vo vzťahu k otázke nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcu na podanej žalobe. Tiež uviedol, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil nesprávnou interpretáciou správne použitého právneho predpisu a uvedenú interpretáciu náležitým spôsobom nevysvetlil a teda nesprávnym procesným postupom súdu znemožnil žalobcovi, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd v označenom zrušujúcom uznesení nezaújaval právny názor prezentovaný dovolateľom, že postačuje, aby čo i len jeden potenciálny dedič podal žalobu o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva.

16. Skutočnosť, že dovolateľ má odlišný právny názor než konajúci odvolací súd, bez ďalšieho nezakladá ním tvrdenú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP (9Cdo/248/2021, 9Cdo/73/2020, 9Cdo/121/2020). Napokon je potrebné uviesť i to, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá (R 24/2017). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

17. Vzhľadom k uvedenému žalobca nedôvodne namietal existenciu procesnej vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

Dovolanie žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP

18. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

19. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolací súd uvádza, že toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil, t. j. vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň sa týmto rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na definíciu pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ uvedenú v rozhodnutí najvyššieho súdu zo 6. marca 2017 sp. zn. 3Cdo/6/2017, kde sa uvádza: „Ustálená rozhodovacia prax najvyššieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ

nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.“ Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

20. Dovolateľ v dovolaní namietal odklon dovolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe pri posudzovaní nerozlučného spoločenstva dedičov v spore o určenie, že vec patrí do dedičstva, pretože mal za to, že rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/2375/2012 je logickejšie a právne argumentačne lepšie podložené, a preto rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008, 8Cdo/28/2019, 8Cdo/94/2018 a uznesenie Ústavného SR č. k. II. ÚS 260/2011-13 by už nemali tvoriť ustálenú rozhodovaciu prax. Vyriešenie tejto právnej otázky odvolacím súdom bolo pritom podstatné pre jeho rozhodnutie. Predmetná námietka však nie je podľa názoru dovolacieho súdu opodstatnená.

21. V súdnej veci sa žalobca žalobou domáhal proti žalovaným v 1/ až 5/ rade určenia, že nehnuteľnosti špecifikované v žalobnom návrhu patria do dedičstva po poručiťovi Y. Č., nar. XX. XX. XXXX, zomr. XX. XX. XXXX, naposledy bytom H.. Ako bolo vyššie konštatované, z vykonaného dokazovania je zrejmé, že konania sa od počiatku až do vydania rozsudku nezúčastňovali všetci známi dedičia pôvodného pozemnoknižného vlastníka, a to bratia žalobcu. Z obsahu rozhodnutia dovolacieho súdu vyplýva (bod 26), že žalobca v podanom dovolaní namietal právny záver súdu prvej inštancie o nutnosti účasti všetkých dedičov poručiťa v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, ktoré nie je dedičským konaním, ale sporovým konaním podľa § 137 písm. c) CSP a tvrdil, že pre úspech v konaní, keďže nejde o dedičské konanie, postačuje aj účasť len jedného z nich. Poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/2375/2012 zo dňa 9. januára 2013, z odôvodnenia ktorého takýto právny záver vyplýva.

21.1. V spore o určenie predmetu dedičstva sú dedičia v čase smrti poručiťa oprávnení voči iným osobám spoločne a nerozdielne, majú teda postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov. Účastníkmi konania musia byť všetci do úvahy prichádzajúci dedičia, pretože rozhodnutie v danej veci sa vzťahuje na každého z nich (uznesenie Ústavného súdu SR z 5. 11. 2019 sp. zn. III. ÚS 93/2019). Z rovnakých záverov vychádzajú aj rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5MCdo/15/2007 z 22. februára 2008, 1Cdo/183/2009, 3Cdo/178/2006, R 49/82 alebo R 65/2003 a rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/178/2006, 3Cdo/222/2010, 3Cdo/197/2010, 4Cdo/120/2009, 2Cdo/45/2008.

21.2. V bode 32 svojho rozhodnutia sa tiež odvolací súd zaoberal námietkami žalobcu v nadväznosti na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/2375/2012 zo dňa 9. januára 2013, kedy dovolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením dovolacieho súdu v tejto časti a stručne dodáva, že takéto rozhodnutie nemožno považovať za ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít.

22. Dovolací súd z uvedených dôvodov uzatvára, že odvolací súd sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení nastolenej dovolacej otázky neodchýlil. Vzhľadom k tomu, že rozhodnutie súdov Českej republiky nemôžeme považovať za ustálenú rozhodovaciu prax na území Slovenska, nie je možné takéto rozhodnutie považovať za odklon od ustálenej rozhodovacej praxe.

23. S poukazom na uvedené dôvody dovolací súd uzatvára, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP nie je prípustné (odvolací súd sa neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), čo by bolo dôvodom na odmietnutie dovolania. Vzhľadom na zistenú nedôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP ale dovolací súd dovolanie zamietol ako celok podľa § 448 CSP.

24. V súlade s ust. § 453 ods. 1 CSP ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa primerane použijú na dovolacie konanie. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, že úspešným žalovaným ich náhradu nepriznal, pretože im žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.